

Papi és szerzetesi hivatások a váci Piarista Gimnáziumban 1920 és 1945 között

A váci iskolai évkönyvek egyik állandóan visszatérő fordulata, hogy az érettségizetteket és az érettségi bizottságot a megyéspüspök úr, Hanauer Árpád vendégül látta a püspöki palota kertjében. Mivel az iskola történetére irányuló kutatásaim során különösen érdekelték a püspökség és az iskola kapcsolatai, figyelmes lettem erre a mondatra. Miért tartotta minden évben fontosnak a püspök ezt a megvendéglést? Csak a katolikus szolidaritás, együvé tartozás állt volna ennek hátterében? Persze, amikor ezeket a kérdéseket feltettem, már tudtam a választ az évkönyvekben közölt névsorokból, ahol számos diák neve mellett a „szem. növ.”, vagy korábban az „e. pn.” rövidítés volt olvasható.¹

Bár a hagyományos iskolatörténetnek manapság látszólag nem sok értelme van, mert a mai iskolák, és az oktatásban megfigyelhető mai tendenciák jórészt a korábbi (mondjuk a két világháború közötti) rendszer tagadására épülnek, mégis újból és újból fölmerülnek azok a kérdések, hogy egy-egy jelenség vagy szokás hogyan is volt régen. Ennek szellemében az alábbiak is a váci piarista iskola történetének egy-egy vékonyka vetületét kívánja bemutatni. A vizsgált időtartam, az 1920 és 1945 közötti negyedszázad, éppen annyi, amennyi az iskola 1991. évi újraindulása óta eltelt. Ez összehasonlítási lehetőséget is kínál, amivel természetesen élni fogunk.

A téma forrásai és a feldolgozás módszere

Vizsgálatom – némi veszélyt magában hordozva – a statisztikára épül. Első körben azt vizsgáltam, hogy a diákság közül hányan voltak szeminaristák. Ezt az információt az évről-évre megjelenő értesítőkből (amelyeket később évkönyvnek neveztek) nyertem ki, ahol a tanuló év végi eredményei mellett ezt is közölték. Ez alapján nyomon követhető egy-egy diák útja: meddig maradt szeminarista, meddig járt az iskolába. Érettségi után azonban az évkönyvek már nem számolnak be a diák további sorsáról. Innentől az egyházmegyei levéltár anyagai voltak segítségemre. A szeminaristák tanulmányi előmenetelét, lelki épülését, alkalmasságát évről-évre értékelték, és leírták az előljárók. Ez alapján éves névsort készítettem és figyeltem a változásokat. Így egyrészt össze lehetett vetni a kisszeminárium időszakát az évkönyvekkel (átfedés), másrészt tovább lehetett követni a szentelésig az egykori diák sorsát, harmadrészt azt is vizsgálat tárgyává tettem, hogy mely iskolákból érkeztek a váci szemináriumba, a papnövendékek mekkora részét tették ki a volt váci piarista diákok. A szentelés megtörténtét legtöbbször a váci egyházmegye névtárából ellenőriztem. Mivel csak a váci egyházmegye levéltárában kutattam, ezért azok az egykori váci piarista diákok, akikből más egyházmegye papja lett, nem kerültek feldolgozásra.²

¹ Szem. növ.: szemináriumi növendék; e. pn.: egyházmegyei papnövendék. A nyolcosztályos gimnázium ötödik osztályától lehettek a tanulók kisszeminaristák, akik rendszeresen a gimnáziumban tanultak, külön laktak (egyházmegyei pap felügyelete alatt) és közben papi hivatásra is készültek.

² A hiányosságra akkor döbbsentem rá, amikor a 2014 novemberében megtartott tudományos konferencián a hallgatóság egyik tagja – szintén öregdiák – felhívta figyelmemet gr. Nyáry Ernőre, aki az iskolában végzett és később Bagdad püspöke lett, viszont nem látta a nevét a papok között. Aztán – növelve az odafigyelést – egyre-másra derültek ki a további buktatók.

A szerzetesi hivatások közül elsősorban a piarista szerzetesek érdekeltek, igazából csak ezt tettem kutatás tárgyává, tehát ez a rész is rejt magában hiányosságokat. A novíciátusba jelentkezők adatai, illetve felvételi kérelmük elfogadása vagy elutasítása évről-évre rögzítésre került. Az örökfogadalmas és felszentelt piaristák adatait pedig szintén évről-évre közölte a piarista névtár. Ugyan a novíciátusba való belépéstől az örökfogadalomig nem vizsgáltam az előmenetelt, de azt igen, hogy honnan (melyik iskolából) voltak a jelentkezők, a felvettek és a felszenteltek, különös tekintettel a váci diákokra.

Papi hivatások

Kik lettek papok a váci piarista diákok közül a váci egyházmegyében?

1. táblázat: Váci piarista diákból lett papok a váci egyházmegyében (1920–45)³

Adamecz Géza, 2	Kalácska József, 8	Polesso Antal, 8
<i>Alexy Géza</i> , 8	Károlyi Antal, 8	Rába (Rübszám) Rudolf , 4
Bálint György, 3	Kárpáti (Korsch) Károly, 2	Rajz Mihály , 8
Bársony Nándor, 3	Kiss Balázs, 2	Rizmayer Mihály , 2
Básti János, 5	Kiss Ferenc , 3	Romoda Ödön, 1
Bea Antal , 6	Klekner Tibor , 2	Sallay János, 4
Békési (Drábik) Illés, 8	Klemencsics István , 4	Schiller Károly, 4
Bencsik Ferenc, 4	Kondor József , 3	Séllei Ferenc, 4
Bisztrai László, 4	Kótai (Mickl) Zoltán, 2	Serfőző Ferenc, 2
Blaszó István, 2	Kovács Lajos, 1	Soltész Elemér, 4
<i>Buzásy (Bruzda) Ernő</i> , 8	Kovács Pál, 4	<i>Somogyi László</i> , 8
Büdi Ferenc, 2	Kőrös József, 3	Somogyi Tibor , 4
Czvikovszky János , 3	Krasznai (Krauspé) István, 2	Sulyok Béla , 4
Csollák Lajos, 2	Lajtos József, 4	Szabó István, 8
<i>Csorba Imre</i> , 8	Lancz Kálmán , 4	Szabó László, 4
Dancsák Sándor, 3	Lencsés István, 3	Szepes Ottó, 3
Dévényi (Doucsiák) Ferenc, 4	Liptai György , 4	Szigeti Ernő, 2
Döbrössy János, 4	Machalik József, 3	Szombati László, 3
Edelényi (Petrássevich) Achilles , 3	Magyar József , 4	Szűcs József, 4
Eipel Mihály , 2	Magyar Mihály , 4	Termann János , 8
Falu Imre, 3	Marosi Izidor, 7	Tiszai Zoltán, 4
Fári József, 4	Megyeri Lajos, 4	Tóth Péter, 4
Fekete András, 4	Michalecz János , 3	Tökölyi István , 2
Fercsik István, 2	Molnár József, 4	Turner Ferenc , 3
<i>Frajna Mihály</i> , 8	Nagy Elek, 2	Vági László , 2
Frajna András , 8	Nagy József , 5	Varga József, 2
Grolyó János, 8	Nagy László, 3	Varga József, 4
Gyöngyösi Jakab, 2	Nagy-Balyi Viktor, 2	Várhelyi (Vogt) Vilmos, 4
Hajdú István, 4	Nemes István, 1	Vári Ferenc , 1
<i>Havas Sándor</i> , 8	<i>Németh József</i> , 8	Várnai (Vidovics) Béla , 3
Horváth József, 4	Nyitrai Ferenc , 4	Varsányi (Wagner) Lajos, 1

³ Egy cella tartalma: név, a gimnáziumban eltöltött tanévek száma; dőlt betűvel a nem kisszeminaristák, vastaggal a teológiát nem Vácon végzettek szerepelnek. A pappá szentelés éve e két évszámra, vagy közé esik. A vizsgálatban az számított piarista diáknak, aki a gimnáziumban érettségizett. A piarista diák váci voltát azért hangsúlyozom, mert más piarista iskolából is kerültek a váci szemináriumba.

Horváth József, 4	Papp László, 1	Vincze Mihály, 4
Jancsó János, 2	<i>Paulik János, 8</i>	Zempléni (Zlechovszky) Pál, 6
Juhász Márton, 2	Petényi Károly, 8	Zsellér Gábor, 8
Kacziba József, 8	Petró Sándor, 4	Zsíros László, 4

A vizsgált korszakban a váci iskola érettségizett diákjai közül 105-en lettek papok, évente átlagosan négyen. Ebben nagy szerepe volt a kisszeminariumnak, hiszen a felsorolt papok kilenc tizede innen került ki. Valószínűleg a kisszeminarium vonzotta ide a papnak készülő fiatalokat, hiszen a diákok jelentős része csak négy, vagy annál kevesebb évet töltött a gimnáziumban (1. diagram).

Az iskola szerepe sem lehetett elhanyagolható, mert remélhető volt, hogy a papi pályán való helytállásra is jobban fel tud készíteni. Az viszont érdekes, hogy mind a tizenegy nem kisszeminarista, akiből pap lett, végigjárták az iskolát és utána léptek be a szeminariumba. Esetükben a hivatás érlelődéséről lehetett szó, vagy az otthonhoz való ragaszkodásról. Esetleg anyagi megfontolások állhattak a háttérben, olcsóbb volt otthon lakni, és segíteni is lehetett a munkában. Rajtuk kívül még nyolcan voltak, akik mind a nyolc évet itt töltötték, de menet közben kisszeminaristák lettek.

A teológiai tanulmányokat az arra érdemesek a Központi szeminariumban, Budapesten, vagy külföldön (elsősorban Bécsben, Innsbruckban, ritkábban Rómában, Párizsban, Sionban) végezheték. Ilyen ösztöndíjban az iskolában végzett papnövendékek majdnem harmada részesült.

A váci egyházmegye papnövendékei

A vizsgált időszakban 463 papnövendék kezdte meg tanulmányait a váci egyházmegyében.⁴ Ennek majdnem a harmada, 148 volt előtte kisszeminarista, váci gimnáziumi tanuló viszont ennél tizenkilencel több volt, vagyis 167.⁵ A szeminariumot 1920 után kezdők közül 1945-ig 260-at szenteltek fel, ebből egykori kisszeminarista 91 volt, de váci gimnáziumi tanuló összesen 102.⁶ Az első éves teológushallgatóknak 62,4%-a került felszentelésre.⁷ Az egykori kisszeminaristák aránya kicsivel magasabb a felszenteltek között (35%), mint a szeminariumot elkezdők között (32%), a különbség azonban nem számottevő. Ha a gimnázium felől közelítünk, akkor valamivel magasabb számokat kapunk, a szeminariumot elkezdők majdnem 36%-a végzett az iskolában, a felszenteltek közt a gimnáziumban végzettek aránya 39,2%. Ezek alapján megállapítható, hogy a Piarista Gimnázium a papi szeminarium fő utánpótlási bázisa volt. (Többek között erről tanúskodik a 2. diagram is.)

⁴ Ebben szerepelnek azok is, akik helyileg máshol folytatták teológiai tanulmányaikat, viszont kimaradtak belőle azok, akik felsőbb évfolyamon csatlakoztak a papnevelésbe.

⁵ Ez a 19 diák gimnáziumi évei alatt nem volt kisszeminarista, jellemzően már az V. osztály előtt is az iskolába jártak. A számot még tovább növelhetnénk, mert volt pár olyan diák, aki korábban egy évet járt az iskolába aztán később szeminarista lett, de a jelen kimutatás csak az érettségizetteket veszi figyelembe.

⁶ A vizsgált időszakban (1920–1945) a teológiát megkezdők és a felszenteltek nem teljesen esnek egybe, hiszen akiket a korszak elején szenteltek fel, azok nem kerültek be egykori szeminaristaként a kimutatásba, de itt a felszenteltek létszáma sem. Ezért van az, hogy az 1. táblázat 105 nevet közöl, hárman ugyanis még 1920 előtt kezdték a szeminariumot, felszentelésük viszont a vizsgált időszakba esett. Viszont a korszak végén voltak olyan szeminaristák, akiket számításba vettünk, viszont felszentelésük már az időszakon túl nyúlt (29 fő). Érdekes egybeesés, hogy a vizsgált időszakban felszentelésre kerülők száma szintén 29-cel több, ők korábban, illetve máshol kezdték a szeminariumot.

⁷ Itt a bázist az 1920 és 1945 között a szeminariumot megkezdők jelentik, a felszenteltek között azokat is figyelembe vettem, akik 1945 után kerültek felszentelésre.

A szemináriumai beírási naplók nem mindig tartalmazzák a felvett papnövendékek anyaiskoláját, így az egyéb iskolákat csak töredékesen tudom ismertetni. Az 1945-ig felszentelt iskoláinak száma közel 70, 105 papnövendék adatai alapján. Vagyis legtöbbször csak egy-egy szeminarista érkezett ezen iskolákból, valamivel többen állami intézményekből, mint egyházból, az újpesti állami reáliskolából például kilencen. Budapest különböző iskoláiból (Újpest még nem tartozott bele) 28-an. Érdekes, hogy Temesvár, Privigye, Sátoraljaújhely, Tata, Kecskemét és Budapest piarista iskolájából is volt szeminarista Vácra, aztán esztergomi, pápai, kőszegi bencés diák is, végül, de nem utolsósorban a kiskunhalasi, a kunszentmiklósi, a hódmezővásárhelyi, a nagykőrösi református, illetve az aszói és a nyíregyházi evangélikus gimnáziumból is érkeztek a szemináriumba.⁸

A vizsgált időszakon belül a szemináriumba való jelentkezési hajlam észrevehető ingadozásokat mutat (3. diagram), a legkevesebb jelentkező kilenc volt 1941-ben, a legtöbb harmincegy 1926-ban. A jelentkezők közt a kisszeminaristák aránya is nagyban ingadozott, többször az 50%-ot is meghaladta, máskor csak a tizedét adták az első éves teológusoknak. Ezek az ingadozások kiegyenlítődnek, ha a szeminárium éves összlétszámát vizsgáljuk. A kisszeminaristák négy évfolyama, a szeminaristák négy, majd öt évfolyama⁹ a vizsgált időszak két szélét leszámítva stabil létszámmal rendelkezett. (Erről tanúskodik a 4. diagram.)

A kisszeminaristák számában volt egy törés 1932-ben, több évfolyamról is elmentek, VIII. osztályosoknak ráadásul csak a fele folytatta a szemináriumot, a VII. osztályosok közül páran a kisszemináriumából kiléptek, bár továbbra is az iskolába jártak és kevés V. osztályos érkezett. Aztán, ha alacsonyabb létszámmal is, de stabilizálódott a kisszeminárium. Ugyanakkor a szeminárium létszáma is visszaesett, de két év múlva újra elérte a korábbi szintet.

A máshol tanulókra vélhetően hiányosak a kezdeti adatok, 1921-ről 1922-re bekövetkező változás túl nagyra tűnik, bár az is elképzelhető, hogy akkor nyíltak meg nagyobb számban az ösztöndíjas helyek. A vizsgált időszakban a váci egyházmegyéből Budapesten 32-en tanultak, ebből 21 volt egykori váci piarista diák, a külföldön tanulók száma összesen 31 volt (Bécsben 17, Innsbruckban 10, Rómában 2, Hollandiában 1, Belgiumban 1), ebből 15 volt váci piarista diák. A Budapesten és a külföldön tanuló 63 szeminarista közül 52 került felszentelésre (1 fő 1945 után), így az ösztöndíjasok közt a felszentelési arány 82,5%, bár Innsbruckban tízből csak hatnak, Rómában kettőből csak egynek sikerült felszentelve elvégeznie a képzést. Az adatok – az átlagnál jóval magasabb felszentelési arány – azt mutatják, hogy az előjárók többnyire jól választották meg, hogy kiknek biztosítanak feltehetően jobb képzést. Az is feltűnő, hogy a volt váci piarista diákok aránya jóval magasabb a központi szeminárium és a külföldi hallgatók között, mint átlagosan (5. diagram).¹⁰ Talán ez a lehetőség volt az egyik vonzereje az iskolának. Az egykori váci piarista diákok aránya észrevehetően magasabb a Központi szemináriumban, mint külföldön (66 és 48%). Végül a felszentelt arányában is

⁸ A legkülönlegesebb eset Szekeres Imrécé, aki temesvári református gimnáziumba, majd izraelita líceumba járt, ezután végezte el a váci szemináriumot és lett katolikus pap.

Nagyjából 50 személy adata hiányzik, de olykor az is problémát okozott, hogy az iskola nem volt egyértelműen beazonosítható, voltak olyanok is, akik máshol szereztek az érettségijüket, mint ahova iskolába jártak, szóval ezek az adatok csak hozzávetőlegesek.

⁹ A húszas években a teológusképzés négyről öt évre nőtt.

¹⁰ Az átlagos érték, mint azt korábban már láttuk, 36%, a Budapesten és külföldön tanulók között viszont 57%.

különbség mutatkozik. Míg a 36 egykori váci piarista diák közül 33-at felszenteltek (91,7%), addig a 27 máshol érettségizett közül csak 19-et (70%).

A kisszeminárium

Mint azt korábban láttuk, a felsős diákság (V–VIII. osztály) egy része (kis)szeminarista volt. Ennek persze semmi köze a kommunista diktatúra éveiben kialakult, az egyházi iskolák szubkultúrává süllyesztése következtében sokakban kialakult téves elképzeléshez, ami még az én diákkoromban is gyakran elhangzott, hogy aki piarista diák, az pap lesz. Sem akkor, sem korábban nem lett mindegyikükből pap, de a két világháború közt reális alapon bármely diáknak fel lehetett tenni a kérdést, hogy szeretne-e pap lenni. Sőt, nemcsak a kérdést tették fel, hanem tudatosan készítették is a papi hivatásra a diákokat.

A kisszeminárium elég nagy merítéssel dolgozott, évről-évre – ahogy azt a 4. diagramon már láttuk – 30–40 diák élt a lehetőséggel (ez osztályonként 7–10 diák!). A vizsgált időszakban a kisszeminaristák száma meghaladta a háromszázat. Ebből majdnem a harmada, 99 fő lett pap.¹¹ A kisszeminaristák fele viszont nem kezdte el a szemináriumot. Ez ugyan magas aránynak tűnik, de a belső megoszlás ismeretében könnyebben érthető. A kisszemináriumban majdnem százan csak egy vagy két évet töltöttek. Az egy évet töltők többsége pedig V. osztályos volt. Ezt magyarázhatjuk úgy, hogy a papi hivatás, illetve az iskola presztízse vonzotta a diákokat (meg a szülőket), aztán – elsősorban a gyenge tanulmányi teljesítmény miatt – nemcsak a szemináriumot, hanem az iskolát is el kellett hagyniuk.¹² Harminchárman voltak azok, akik négy év kisszeminárium és érettségi után nem folytatták a teológiával. Az ő döntésüket kevésbé lehet tanulmányi okokkal értelmezni, inkább a hivatásuk alakult úgy, hogy végül másik pályát választottak. A maradék, a kisszeminaristák hatoda elkezdte ugyan a teológiát, de nem fejezte be. Legtöbben csak egy évet jártak a szemináriumba.

Fel nem becsülhető a kisszeminárium nevelési értéke, hiszen az osztályokat, de az egész iskolát is áthatotta, hogy a piarista tanárokon túl, a papi életre készülő diáktársak is példák lehettek.

A vizsgált időszakban a váci Piarista Gimnáziumban közel 1000 diák végzett, a végzős diákoknak mintegy ötöde volt kisszeminarista, és azoknak a fele lett később pap (6. diagram). Majdnem minden téren nagy volt az éves ingadozás. Az átlagos végzős létszám 40 volt, de a '20-as években inkább alatta, a '30-as években inkább felette alakult a tényleges érték. A végzősök közt a szeminaristák száma viszont éppen a két évtized fordulója környékén volt a legmagasabb. Ez a legnagyobb végzős létszámú (59 fő) 1932-es évben nem csoda, de 1927-ben, amikor csak 21 fő érettségizett, érdekesen hat. Amúgy a végzősök közt a kisszeminaristák száma elég stabil volt, legtöbbször átlag körüli, vagyis nyolc. Abban már nagyobb a változékonyság, hogy belőlük papok lettek-e később. A világháború kitörése után leromlik az arány, alig tanulnak tovább a kisszeminaristák (bár 1942-ben csak ketten voltak), kivételt jelentenek az 1943-ban végzettek.

Az eddig említett diagramokat összesítve, szigorúan mennyiségi alapon (ami természetesen megtévesztő is lehet) megállapítható, hogy a szeminárium és a kisszeminárium életében a '20-as évek egy hirtelen felfutása után átmeneti visszaesés,

¹¹ Korábban 91 főt említettünk, de nyolcan 1945 után fejezték be a szemináriumot és szentelték fel őket.

¹² Természetesen vannak kivételek, páran végigjárták az iskolát és páran jó tanulmányi eredményekkel hagyták el az iskolát.

majd egy évtizedes fénykor kezdődik, viszont a '30-as évek végén és a '40-es évek elején a kifulladás jelei érezhetők.

A szeminárium oktatói

Idővel a szemináriumi oktatók között feltűnnek azok a nevek, akikkel korábban még seminaristaként találkozhattunk. Először, még a '20-as években Vaszary Mihály és Oetter György, majd az első egykori kisszeminarista Eipel Mihály. Ők és a később a katedra túloldalára visszaérkezők mindannyian Budapesten vagy külföldön tanultak. Egykori piarista diák volt még a szemináriumi tanárok közül Rajz Mihály, Sulyok Béla, Nagy József.

Piarista szerzetesi hivatások

Kik lettek piarista szerzetesek a váci piarista diákok közül?

2. táblázat: Váci piarista diákokból lett piarista szerzetesek (1920–1945)¹³

Almás (Ascherman) Gyula, 1939, VIII.	Kartal (Kubicsár) József, 1938, VIII.
Bakonyi (Bauer) János, 1930, VI.	Leblanc Lajos, 1930, VI.
Bendik István, 1940, VIII.	Lengyel József, 1933, VIII.
Berke István, 1937, VIII.	Maklári (Moravec) Lajos, 1928, VI.
Bóna Pál, 1923, V.	Molnár István, 1943, VIII.
Faludi (Fieszl) Béla, 1924, VIII.	Palotai Mihály, 1940, VIII.
Gazda István, 1936, VIII.	Szebényi (Schubauer) Ferenc, 1937, VIII.
Greff Géza, 1930, VIII.	Terebesi Tibor, 1943, VIII.
Ifjú (Jung) Sebestyén, 1927, VI.	Tiborc (Trom) Lajos, 1928, VIII.
Juhász Miklós, 1936, VIII.	Vigh Árpád, 1937, VIII.

A vizsgált korszakban 20 váci piarista diákból lett piarista szerzetes¹⁴. Közülük öten érettségi előtt kezdték meg a noviciátust. Rajtuk kívül szinte mindenki hét vagy nyolc évet járt az iskolába.¹⁵ A beöltözések időpontjában van egy kis hullámzás: a húszas években csak egy-két hivatás akadt, majd a '20-as, '30-as évek fordulója körül hatan léptek be a rendbe. Aztán évekig senki, mígnem 1936-tól kezdődően majdnem minden évben voltak beöltözők, 1943-ig összesen 11-en. Az előbbi időpont korrelál a papi hivatásokkal, az utóbbi azonban nagyjából akkorra tehető, amikor a váci egyházmegyében a papi hivatások fogyatkozni kezdtek.

Jelentkezés és felvétel a piarista rendbe

A vizsgált időszakban (1920 és 1945 között) a piarista rendbe 666-an kérték felvételüket. Hasonló időbeli eloszlás figyelhető meg, mint amit a váci szemináriumba való felvétel kapcsán már láthattunk. A '20-as évek második felében és a '30-as évek első felében volt igen sok jelentkező, míg a világháborúk közelében kevesebb. A fel nem vettek száma 1920 és 1926 közötti 7 évben 27 fő volt, csak 1927-ben 29 fő. Az elutasítottak magas száma (10 feletti) 1935-ig folytatódott, leszámítva 1930-at, amikor csak 6 fel nem vett volt. Az elutasítások magas száma azzal magyarázható, hogy a megnövekedett érdeklődés ellenére nem volt lehetőség lényegesen több novíciust felvenni, illetve az érdeklődés mögött nem pusztán, vagy nem elsősorban az elhivatottság állt. Sok olyan diák jelentkezett, akinek több elégséges is volt, nem

¹³ Egy cella tartalma: név, a noviciátusba való belépés dátuma, a gimnáziumban elvégzett utolsó osztály.

¹⁴ Terebesi Tibor és Molnár István ünnepélyes fogadalmukat 1945 után tették le.

¹⁵ Gazda István V., Juhász Miklós VII. osztályban csatlakozott a gimnáziumhoz.

meglepő, hogy őket nem vették fel, bár volt az elutasítottak között olyan is, akinek nem volt elégsége, és olyan is, aki egy-két elégséggel, sőt három-négyel is felvételt nyert.

Ugyanakkor a felvettek számában az évek során nem mutatkozott ilyen nagy eltérés. A rendbe belépők száma a '20-as évek első felében évi 13 körül mozgott, az évtized második felében olykor 20 fölé emelkedett, majd a '30-as években 10 körül állapodott meg. A nagy generációnak mindenféleképpen az 1928 és 1930 között belépőké tekinthető. Ebben a három évben 145-en jelentkeztek, 74-en öltöztek be, belőlük 44-en tettek örökfogadalmat. Ez a vizsgált időszakban örökfogadalmat tettek negyede. (A rendet elhagyók száma is köztük volt a legnagyobb: 11, ami a vizsgált időszakban örökfogadalmat tettek harmada. Lásd a 7. diagramon.)

A rendbe jelentkezők között különbséget lehet tenni az alapján, hogy érettségiztek-e már, vagy még gimnáziumi tanulmányaikat végezték. A jelentkezés alsó korhatára ugyanis 15 év volt, ezt olykor már IV. osztályos tanuló is elérhette. Akik így léptek be a rendbe, azok gimnáziumi tanulmányaikat Kecskeméten folytatták studensként, majd érettségi után Vácra kerültek egy évre a noviciátusba, aztán kalazantinerként készültek a papi/tanári pályára, aminek végén örökfogadalmat tettek és felszentelték őket.

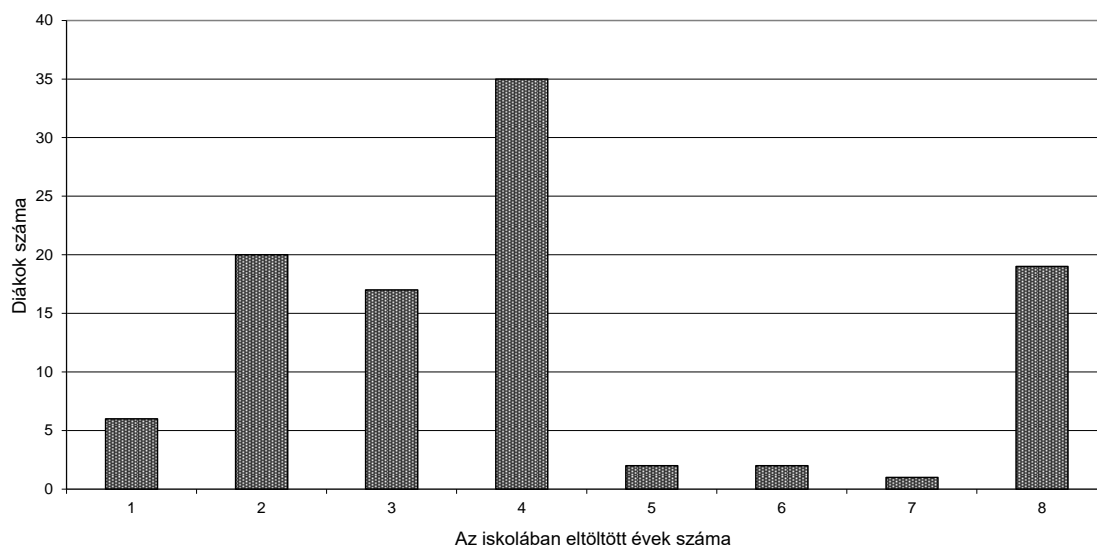
A vizsgált időszak elején egyértelműen a gimnazista növendékjelöltek voltak többségben, de a '30-as évektől már csak érettségizetteket vettek fel. 1934-ben még volt több VI. osztályos jelentkező, de mind a hatot elutasították, a következő évtől kezdve már a jelentkezők között sem volt olyan ifjú, aki középiskolai tanulmányait még nem fejezte volna be.

A '30-as években (főleg a végén) azon túl, hogy csökkent a jelentkezők és felvettek száma, még egy fordulatról lehet beszámolni (a 8. diagram adatai alapján): egyre csökkent a jelentkezők között a nem piarista iskolában végzetek aránya. Nyilván nagyobb az esélye, többek közt a háttértudás és a kapcsolatok miatt annak a diáknak a rendbe való felvételénél, aki piarista iskolában végzett. Más szemszögből viszont úgy néz ki, hogy csökkent a rend egyetemes vonzereje. Vagy egyszerűen csak győzött a józanság? Ez utóbbit illusztrálja a 9. diagram, ami szerint jóval nagyobb arányban lett piarista abból, aki eleve a rend iskolájában tanult, mint az, aki máshonnan jött.

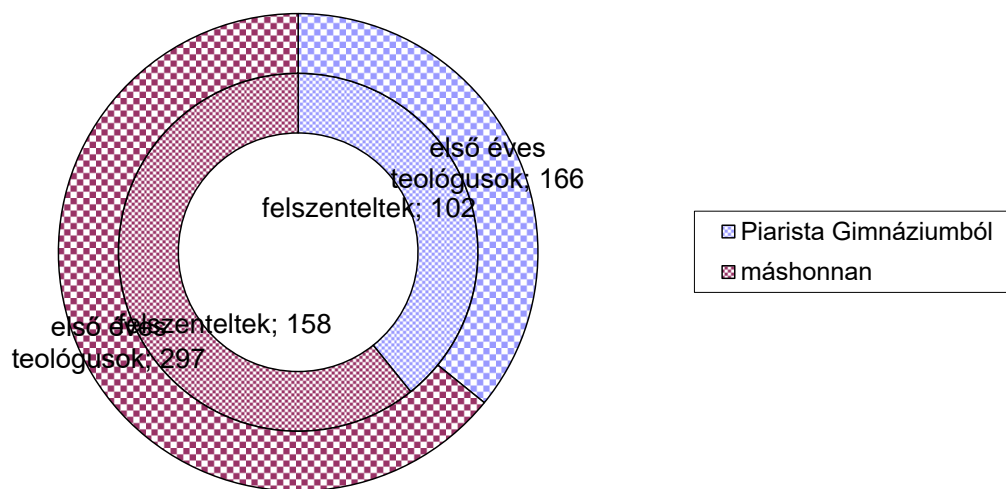
Hivatások az újraindulás óta

A váci Piarista Gimnáziumot 1948-ban államosították, 43 év után két osztállyal indult újra az iskola. Azóta nagyjából annyi idő telt el, mint a vizsgált időszak hossza. Szerzetesi és papi hivatások adódtak ebből az időszakból is: egy piarista szerzetes lett Acél Zsolt (1997A) személyében; pálos lett Hesz Árpád (1997A), premontrei Orbán Csaba (2001B), jezsuita Horváth Tamás (2002A). Egyházmegyesi pap lett Dóbiás Zsolt (1995B), Moys Gábor (1999A), Tóth András (2000A), Kiss Csaba (2000B), Horváth István (2001A), Czuczor Balázs (2002A), Lukács József (2002A – ő sajnos 2017-ben meghalt), Molnár Miklós (2005A), Pálfalvi Tamás (2006A), Maczák Tamás (2007B), Kiss Dávid (2010B).

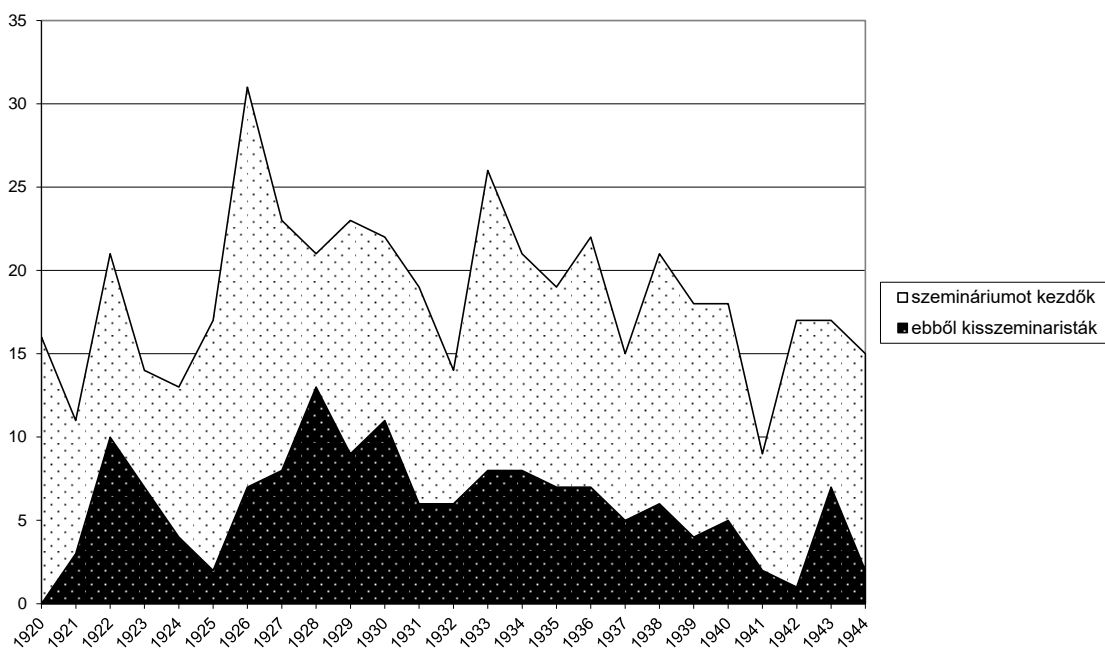
1. diagram: A Kegyes-tanítórendiek váczi főgimnáziumában végzett majdani papok megoszlása az iskolában eltöltött évek alapján (1920-1945)

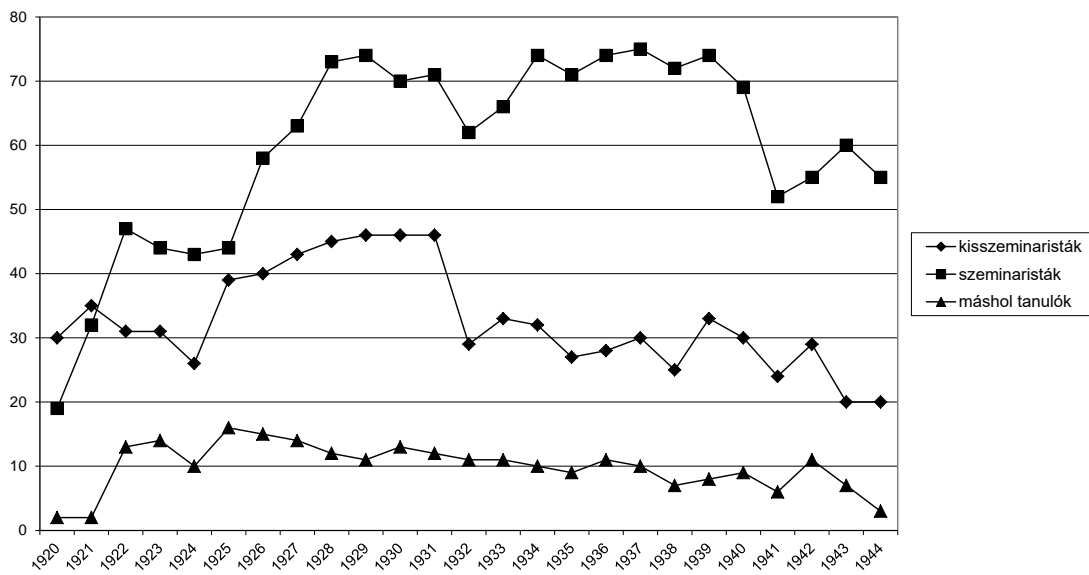
2. diagram: A tanulmányukat megkezdő váci egyházmegyes kispapok, valamint a közülük felszenteltek megoszlása nevelő iskolák között (1920-1945)

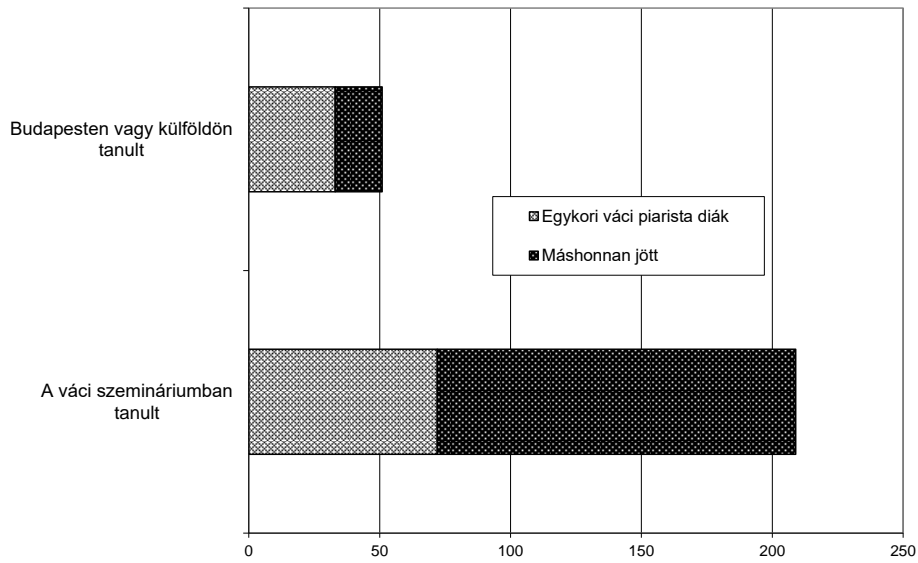
3. diagram: Első éves teológusok létszáma a váci szemináriumban (1920-1945)

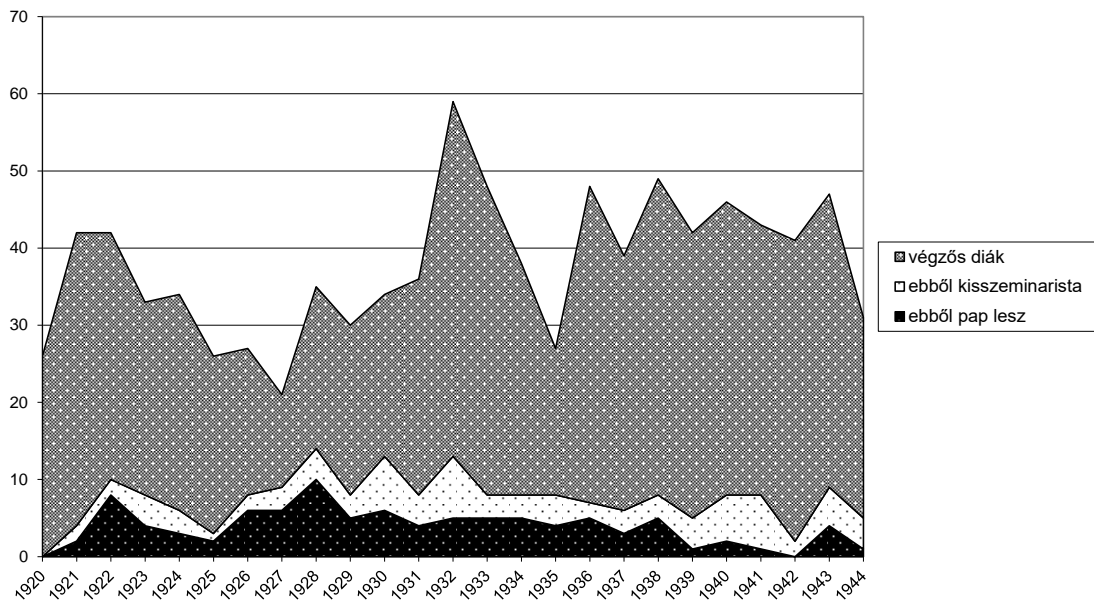
4. diagram: A váci egyházmegye szeminaristáinak létszámváltozásai és megoszlása (1920-1945)

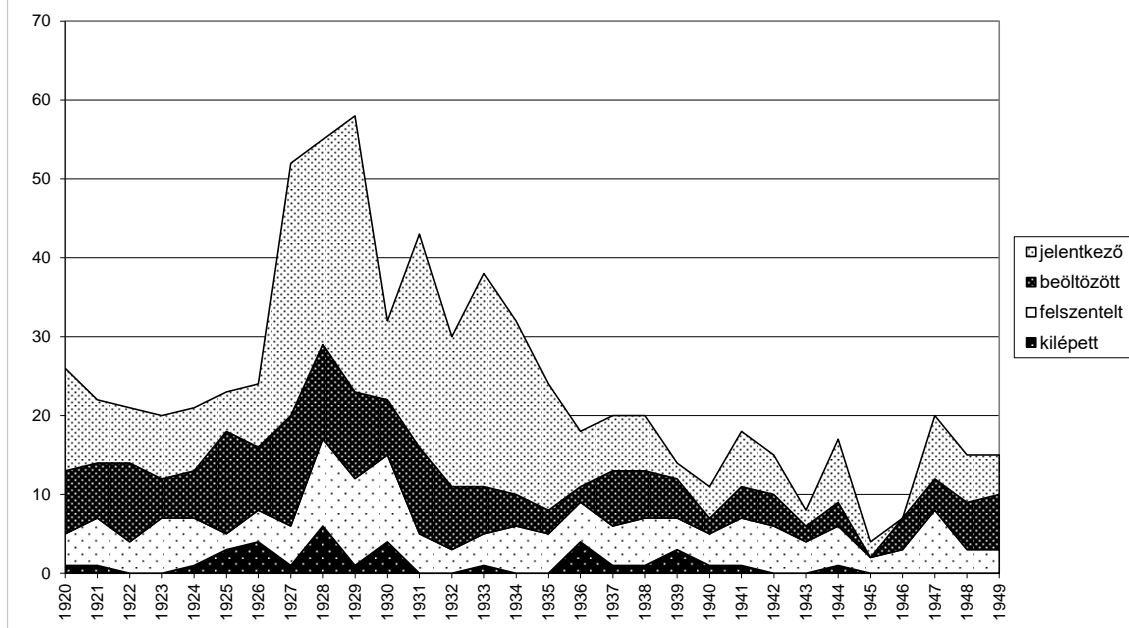
5. diagram: A váci szemináriumban és a Budapesten, illetve külföldön tanuló, utóbb felszentelt papnövédek megozlása középiskolájuk alapján (1920-1945)

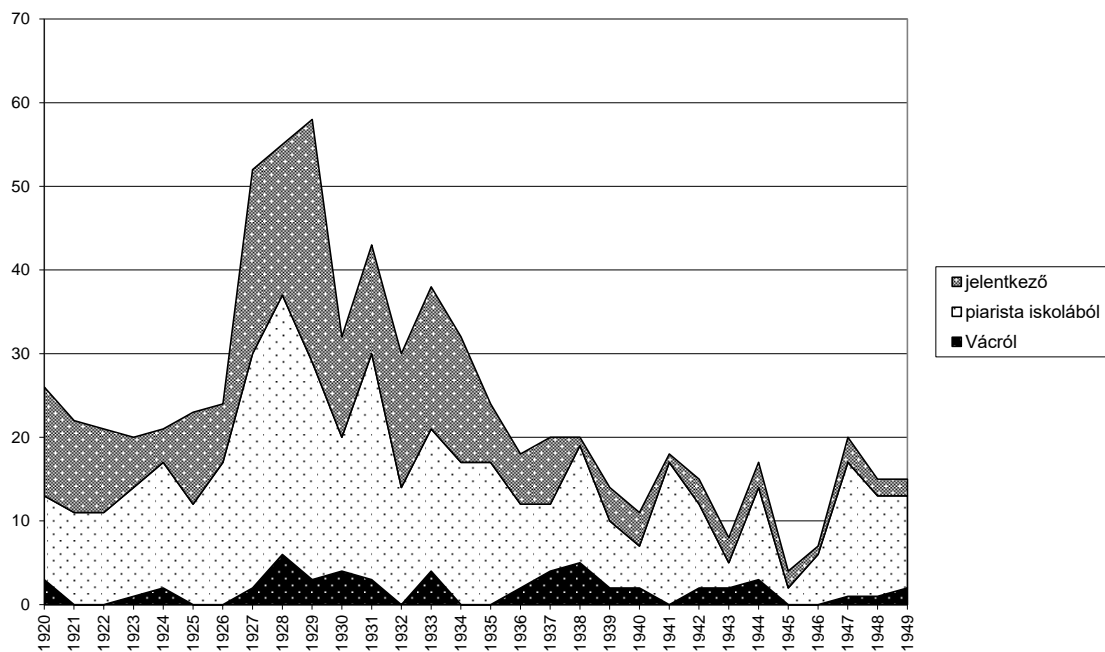
6. diagram: A váci Piarista Gimnázium végzős osztályainak diáklétszámai, szeminaristái és majdani papjai (1920-1944)

7. diagram: Összesítő kimutatás a piarista novíciátusba jelentkezőkről és hivatásuk alakulásáról (1920-1949)

8. diagram: A piarista novíciátusba jelentkezők megoszlása iskoláik szerint (1920-1949)

9. diagram: Piarista novíciátusba jelentkezők, valamint a közülük felszenteltek megoszlása a nevelő iskolák között (1920-1945)

